

RECENZJA W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM DR PETERA JAVORIKA

Recenzent - dr hab. prof. ASP Grzegorz Niwiński

Postępowanie habilitacyjne w dziedzinie - sztuki plastyczne

w dyscyplinie - sztuki projektowe

Miejsce zatrudnienia recenzenta - Wydział Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie

Data sporządzenia recenzji - 19.09.2021

Zlecniodawcą recenzji jest Rada ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, która pismem z dnia 30.06.2021 poinformowała mnie o wyznaczeniu mojej osoby do roli recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Petera Javorika (KUS-521-7-1/2021).

Dokumentacja złożona przez habilitanta dr Petera Javorika dołączona do zlecenia:

1. Autoreferat

2. Dokumentacja dzieł wskazanych jako osiągnięcia artystyczne opisane w art. 16 ust. 2 punkt 2 ustawy, którymi są działania kuratorskie dla międzynarodowych wystaw plakatu w Bardejowie, połączonymi z całościowymi opracowaniami graficznymi komunikacji wizualnej wydarzeń. Są to:

- *Poster Quadrenial Bardejov, 2017*

- *China Graphic Poster, 2018*

- *1917-2017 100 lat Rewolucji Październikowej, 2018*

- *City of Bardejov, 2019*

3. Wykaz i dokumentacja dorobku z lat 2016-2020 po uzyskaniu stopnia doktora.

4. Wniosek o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego.

5. Poświadczona kopia dokumentu stwierdzającego posiadanie stopnia doktora.

6. Kwestionariusz osobowy.

Sylwetka habilitanta:

Peter Javorik urodził się w 1982 roku w Żylinie. W 2012 r. ukończył studia magisterskie na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Technicznego w Koszycach na Słowacji. W 2016 r. w Katedrze Dizajnu tej samej uczelni obronił doktorat w zakresie projektowania graficznego na kierunku komunikacja wizualna. Od 2016 roku pracuje jako adiunkt w Katedrze Komunikacji Wizualnej Wydziału Form Przemysłowych Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Jest projektantem komunikacji wizualnej oraz promotorem projektowania graficznego na Słowacji i w Polsce. Zajmuje się również kuratorstwem wystaw.

Ocena dzieł wskazanych jako osiągnięcia artystyczne opisane w art. 16 ust. 2 punkt 2 ustawy.

Podstawą tych dzieł są działania kuratorskie habilitanta dla międzynarodowych wystaw plakatu w Bardejowie: *Poster Quadrenial Bardejov (2017)*, *1917-2017 100 lat Rewolucji Październikowej (2018)*, *China Graphic Poster (2018)*, *City of Bardejov (2019)*. Poza pracami

związanymi z organizacją, selekcją prac oraz współtworzeniem koncepcji przestrzennych wystaw, dr Peter Javorik jest autorem całościowych projektów graficznych ich komunikacji wizualnej. Działalność kuratorsko-promocyjna dr Petera Javorika stanowi pokaźną część jego aktywności zawodowej. Są to działania całościowe od podejmowania inicjatyw, aż po działania promocyjne i komunikacyjne wystaw. Największą ich zaletą jest świadoma aktywizacja kulturalna niedużego ośrodka, jakim jest miasto Bardejów, położonego we wschodniej Słowacji niedaleko od granicy z Polską. Dzięki aktywności dr Petera Javorika to przygraniczne miasto stało się ważnym ośrodkiem promocji światowego projektowania graficznego, a w szczególności sztuki plakatu. Jak pisze autor w swoim autoreferacie: „Plakat to moje życie, ukochana forma twórczości, ulubiony i bardzo pouczający przedmiot dydaktyki, na pograniczu sztuk projektowych i pięknych. W działalności plakatowej dostrzegam wartości warte ocalenia, dyskusji, dokumentacji. Daje ona możliwość niezwykle cennej współpracy międzynarodowej, nawiązywania wartościowych kontaktów, budowania prężnie działającego, zgranego środowiska, społeczności plakacistów zdolnych do solidarnej kooperacji ponad podziałami narodowymi. To także świetny kontekst do promocji miejscowości miast, regionów, czy nawet całego kraju.” Akcje wystawowe podejmowane przez dr Petera Javorika w Bardejowie stanowią wyjątkowy i rzeczywisty przykład budowania transgranicznych związków kulturalnych oraz organizowania międzynarodowej społeczności plakacistów i grafików. Pierwsza wystawa *Poster quadrenial Bardejov*, otwarta w 2017 roku w Centrum Kultury Hruba Basta, pomyślana jako wydarzenie cykliczne (co 4 lata), zgromadziła 250 prac plakatowych wybranych spośród 5532 zgłoszonych z ponad 50 krajów całego świata. Wystawie towarzyszyła komunikacja wizualna opracowana przez dr Petera Javorika, obejmująca znak, którego koncepcja oparta została na komunikacji wizualnej samego miasta Bardejów, typografię obejmującą cały alfabet, katalog wystawy oraz grafikę strony internetowej. Znak wystawy przywodzi na myśl lapidarną interpretację starego motywu ludowego, a zaprojektowana typografia jest przemyślanym systemem graficznym opartym na jego kształcie. Konsekwencja formowania liter nie przeszkadza ich bogactwu formalnemu co czyni z napisów z nich ułożonych, niełatwą w odbiorze, lecz intrygującą zabawę graficzną. Przy tej okazji powstał cykl plakatów promujących wydarzenie, gdzie charakterystyczna typografia informowała o liczbie zgłoszonych prac, liczbie uczestników i liczbie zaangażowanych krajów.

Druga wystawa wymieniona jako dzieło znaczące to wystawa *China Graphic Poster*, która miała miejsce w Parku Klasztornym w Bardejowie w 2018 roku. Wystawa plenerowa prezentowała 136 plakatów chińskich, wybranych przez współkuratora chińskiego Li Xu, a pochodzących z wcześniejszych 4 ekspozycji w Chinach. Opracowanie graficzne katalogu wystawy, zaprojektowane przez dr Petera Javorika, wykorzystuje abstrakcyjny motyw utworzony przy pomocy złożonej manipulacji komputerowej. Powstałe kolorowe, nakładające się siatki odróżniają się znacznie od innych realizacji autora. Okładka i plakat wykorzystujące ten motyw mają silne znakowe oddziaływanie.

Kolejna wystawa bardejowska kuratorowana przez habilitanta to *1917-2017 100 lat Rewolucji Październikowej*, otwarta została we wrześniu 2018 roku. Wystawa oparta była na

wcześniejszej koncepcji Siergieja Sierowa prezesa jednego z wiodących przeglądów współczesnej grafiki *Golden Bee*. 500 wystawionych plakatów politycznych odnosiło się do krwawych czasów rewolucyjnych czasów upadku caratu w Rosji. Prace o wydźwięku krytycznym lub ironicznym prezentowane były w Centrum Kultury Hrubá Basta. Komunikacja wizualna wystawy opracowana przez dr Petera Javorika, oparta została na syntetycznym portrecie Lenina, składającego się z 4 geometrycznych elementów graficznych komponujących formaty plakatów promocyjnych i okładki katalogu. Rozpoznawalność wizerunku tej kontrowersyjnej postaci przy zastosowaniu abstrakcyjnych znakowych elementów stanowi o mistrzostwie tego opracowania graficznego.

Czwarta z wymienionych wystaw to *City of Bardejov*, zrealizowana w 2019. Koncepcja polegała na zgromadzeniu plakatów poświęconych promocji tego miasta. Nadesłano 462 prace, z których w Hrubej Bascie i w Parku Klasztorным wystawiono 330. 300 uczestników z 40 krajów zaprezentowało przekrój stylów i tematów poszukując ducha miasta. Komunikacja wizualna wystawy autorstwa habilitanta wykorzystuje serie znaków zaprojektowanych przez niego kojarzących się z ikonografią służącą informacji miejskiej. Lapidarność i oszczędność tej propozycji graficznej pozostaje w odpowiednim kontraście do różnorodności nadesłanych plakatów.

Podsumowując: dr Peter Javorik stworzył specyficzną formę promocji dla swojego ukochanego Bradejowa, którym są ważne międzynarodowe wydarzenia artystyczne. Dzięki niemu ekspozycje plakatów stały się wyróżnikiem tego niewielkiego miasta, dźwignią jego promocji, powodem dla którego wiele osób to miejsce odwiedza. Wokół tych wydarzeń stworzył właściwy język wizualny, doskonale komunikujący organizowane przez niego wydarzenia. Z pewnością uznać należy, że ten fragment jego działalności artystycznej rozszerza pole projektowania komunikacji wizualnej, stanowiąc znaczny wkład w rozwój samej dyscypliny projektowania.

Pozostała działalność kuratorska

W 2016 dr Peter Javorik przygotował projekt kuratorski *ke/kr* w Krakowie i *kr/ke* w Koszycach.

W 2017 roku realizując projekt kuratorski *Poster Quadrennial Bardejov 2017 (PQB17)*, dołączył do głównego wydarzenia kilka wystaw, takich jak: wystawa plakatów studentów z Krakowa, wystawę *Herby* oraz wystawę członków jury PQB17. Kolejnym projektem kuratorskim było zorganizowanie wystawy (wraz z opracowaniem katalogu) zatytułowanej *45 lat Katedry Komunikacji Wizualnej* w koszyckim Muzeum Wojtecha Lofflera, gdzie swoje prace zaprezentowali wszyscy wykładowcy Katedry Komunikacji Wizualnej Wydziału Form Przemysłowych krakowskiej ASP.

W 2018 roku przygotował wystawę *Shut up!* eksponującą prace 32 autorów. Jesienią omawiana wyżej wystawa *Chiński plakat graficzny* była prezentowana w koszyckim Muzeum Technicznym.

W 2019 roku powtórzył wyżej omówiony projekt kuratorski PQB17 w koszyckim centrum kultury Kasarne/ Kulturpark.

W 2020 roku przygotował trzy projekty kuratorskie w Szczecinie — projekt *City of Bardejov*, prezentowany na Słupie Szymon, wystawę prac nauczycieli w Galerii Rektorskiej i wystawę

prac studentów krakowskiej Katedry Komunikacji Wizualnej w Galerii R+. Obie ostatnie wystawy były prezentowane w budynku Akademii Sztuki Pięknych w Krakowie. Ponadto zorganizował konkurs na plakat o tematyce muzycznej, w ramach festiwalu *EtnoKrakow/Rozstaje*.

Cała działalność kuratorska Petera Javorika włączając w to przede wszystkim cykl wystaw bardejowskich, pokazuje rzadko spotykane wśród arystów łączenie własnej twórczości z postawą polegającą na chęci wyjścia ponad perspektywę osobistych działań artystycznych. Wola pokonywania wszystkich trudności natury organizacyjnej, przestrzennej, finansowej, czasowej i ludzkiej podczas urządzania wystaw, dowodzi wyjątkowego poczucia misji daleko wykraczającej poza subiektywne komentowanie świata. Peter Javorik nie tylko komentuje, on działa. Nie sposób przecenić społecznych efektów tej aktywności.

Ocena całokształtu działalności artystycznej

Dr Peter Javorik jest wszechstronnym projektantem komunikacji wizualnej wyspecjalizowanym w projektowaniu znaków i plakatów. Realizując wielką ilość prac oraz podejmując różnorodne tematy stworzył rozpoznawalny styl oparty na lapidarności i syntezie formy. W jego porfolio znajdujemy około 50 projektów znaków oznaczających miejsca, instytucje, firmy i osoby. Wiele z nich opartych jest na przetworzonej i zindywidualizowanej typografii, co zdaje się być najbardziej ulubioną koncepcją formalną autora. Również te znaki i plakaty, które stanowią kreacje nie wywiedzione z litery mają podobny „typograficzny charakter” prowokując do poszukiwania znaczeń tekstowych. Zaprezentowanych zostało szereg doskonałych znaków, wśród których moją szczególną uwagę zwróciły typograficzne logotypy Centrum Kultury Podgórze, Hotelowej Akademii w Koszycach oraz Galerii Hniezdne3. Niektóre znaki pełne są subtelnego, nieprzegadanego humoru: jak zabawny znak *Bardejów 20 lat Unesco* czy znak bardejowskiego Teatru. Szkoda, że w dokumentacji habilitacyjnej pominięto krótki opis klientów, dla których znaki zostały zrealizowane. Z tego powodu w kilku przypadkach trudno ocenić jest adekwatność rozwiązania graficznego do treści którą niesie.

Spis zrealizowanych plakatów obejmuje dla lat 2016-2020 ponad 130 pozycji. Przedstawiony materiał wizualny wskazuje na własny, rozpoznawalny styl Petera Javorika. Wiele plakatów to właściwie wielkie znaki uzupełnione drobnym liternictwem zawierającym niezbędne informacje. Do tego typu plakatów należy doskonała edycja z 2018 roku cyklu *Bardejowskie wędrówki*, cykl plakatów dla Galerii Schody, plakaty dla teatru bardejowskiego czy Radia Jazz.fm. Równie ciekawe są plakaty czysto typograficzne, gdzie litery poddawane nieoczekiwanym modyfikacjom, tworzą silny przekaz graficzny związany z treścią. Do takich należą plakat na 50-lecie festiwalu Woodstock, 90-lecie LOT-u czy edycja z 2019 roku cyklu *Bardejowskie wędrówki*.

Osobną część portfolio stanowią opracowania książek wyróżniających się nie tylko okładkami ale również starannym opracowaniem składu. Przepiękna książka *45 lat Katedry Komunikacji Wizualnej Kraków* jest tu doskonałym przykładem.

Podsumowując tę część recenzji: dr Peter Javorik jest wybitnym, rozpoznawalnym stylowo projektantem komunikacji wizualnej o wielkim doświadczeniu realizacyjnym. Zgromadzony

dorobek artystyczny zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym w pełni odpowiada wymaganiom stawianym w przewodach habilitacyjnych.

Udział w wystawach, nagrody, wystąpienia

Dr Peter Javorik ma swoim koncie kilka indywidualnych wystaw własnych prac. W 2016 roku zrealizował samodzielną wystawę swoich prac w Koszycach i Badrejewie, a w 2017 wystawę *Znaki graficzne* w Krakowie. W 2019 zrealizował trzy indywidualne wystawy: w Radomiu, Łodzi i w Hniezdnem na Słowacji. W 2020 roku miał dwie samodzielne ekspozycje w Szczecinie: wystawa *Plakaty* w siedzibie filharmonii oraz wystawa *Znaki graficzne* w Galerii Gilotyna.

Dr Peter Javorik wystawiał swoje prace na wielu zbiorowych wystawach międzynarodowych: W 2016 roku na Biennale w Ekwadorze, Moskwie, Oświęcimiu, Meksyku, Sofii, Mons i Taizhong.

W 2017 na Biennale Plakatu Polskiego, Międzynarodowym Biennale Plakatu w Lublinie. Wziął również udział w wystawie *#dziedzictwo* prezentowanej w Muzeum Narodowym w Krakowie, oraz w wystawie pokonkursowej poświęconej plakatowi ekologicznemu w Szczecinie, gdzie zdobył II miejsce za plakat *Save misty the dolphin*.

W 2018 uczestniczył w ponad 50 wystawach światowych i krajowych, zdobywając kilka nagród i wyróżnień, np. I miejsce za plakaty o tematyce kulturalnej na Biennale w Moskwie (Rosja), II miejsce za plakat teatralny w Kiszyniowie (Mołdawia) i wyróżnienie na Biennale w Quito (Ekwador). W tym samym roku Podczas *Moscow Design Week* wystąpił z prezentacją na temat współczesnego plakatu na Słowacji. Temat ten prezentował również w formie referatu w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie.

W 2019 roku uczestniczył w ponad 70 wystawach światowych i krajowych, z których najważniejsze to: *The Peruvian Design Biennial* w Callao, *Balcon Poster* w Sanandadz, *Satyrykon* w Legnicy, *Posterterrorism* w Seulu, *100th Anniversary of Bauhaus* w Moskwie, *Haapsalu Graphic Design, Shut up!* w Los Angeles, *Children, owners of the future world* w Karadzu oraz *Cztery ściany jazzu* w Krakowie. W tym samym roku zdobył nagrodę w słowackim konkursie *Najpiękniejsze Książki Roku 2018* za publikację 100 lat rewolucji w Rosji i stał się laureatem konkursu *The Peruvian Design Biennial* w Calao. Otrzymał również nagrodę za plakat *Trzy świnki i wilk* na Triennale Plakatu Teatralnego w Sofii, nagrodę za serię plakatów dla *Galerii Schody w Krakowie* w konkursie *Ideografia* w Poznaniu, oraz nagrodę za plakat *10 lat RadioJazz.fm* w konkursie *We Want Jazz* w Warszawie.

W roku 2020 po raz drugi zdobył nagrodę w konkursie *Najpiękniejsze Książki Roku 2019*, za publikację *City of Bardejov*. Jego plakat *Naturalistic shapes and forms* wyróżniono na wystawie towarzyszącej konkursowi *Ekoplakat Žilina*. W tym roku uczestniczył w 30 zbiorowych wystawach w różnych krajach świata. Był członkiem komisji konkursowej konkursów *Golden Bee* w Moskwie, *Equador Poster Biennial*, *Bolu International Poster Design* w Turcji, *Super Heroes* w Indonezji, *Love in Arts* we Włoszech i *Design with Heart* w Peru.

Udział w wymienionych wystawach i wydarzeniach dowodzą wyjątkowej aktywności Petera Javorika w międzynarodowym życiu artystycznym. Godna jest podkreślenia różnorodność zainteresowań tematycznych habilitanta, który stara się być obecny wszędzie tam, gdzie w świecie plakatu dzieje się coś ważnego i zadawane są istotne pytania.

Ocena osiągnięć dydaktycznych

Peter Javorik od 2016 roku pracuje jako adiunkt w Katedrze Komunikacji Wizualnej Wydziału Form Przemysłowych Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Do 2019 roku wraz z dr hab. Anną Myczkowską-Szczerską prowadził przedmiot *Podstawy komunikacji wizualnej i Projektowanie komunikacji wizualnej C*. Obecnie oba przedmioty prowadzi we współpracy z dr Natalią Piertuszewską-Golbą. Ponadto jest konsultantem dla studentów studiów licencjackich i promotorem ich prac dyplomowych. Często zachęca studentów do podejmowania tematyki związanej z naszymi południowymi sąsiadami, górskim regionem nadgranicznym. Przykładem są prace poświęcone Galerii Plakatu w Bardejowie, Muzeum Sztuki Nowoczesnej Andy'ego Warhola w Medzilaborcach, realizacje dla Muzeum Tatrzańskiego czy plakaty na 100-lecie Republiki Czeskiej.

Zaprezentowane prace studenckie zrealizowane po kierunku dr Petera Javorika pokazują dojrzały program nauczania komunikacji wizualnej obejmujący wszelkie niezbędne umiejętności projektanta: typografia i skład, identyfikacja wizualna, plakat, grafika informacyjna – mapy, piktogramy, infografika. Po przejściu takiego kursu prowadzonego na wysokim poziomie, zilustrowanym świetnymi projektami studenckimi, absolwenci z pewnością nie będą zaskoczeni żadnymi wyzwaniami stawianymi przez rynek. Proponowana tematyka zajęć nie tylko dobrze służy rozwojowi umiejętności warsztatowych studentów, ale również tworzy sympatyczny klimat tolerancji i współpracy międzynarodowej.

Konkluzja

Z powyższej oceny wynika, że dr Peter Javorik jest wszechstronnie przygotowanym projektantem komunikacji wizualnej. Jego nietypowy dorobek artystyczno-projektowy z nawiązką spełnia wymogi postawione kandydatom w przewodach habilitowanych. Wskazane dzieła projektowo-kuratorskie znacznie przekraczają i rozszerzają pole projektowania komunikacji wizualnej, stanowiąc znaczny wkład w rozwój samej dyscypliny projektowania.

Wobec powyższego, z przyjemnością stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne Pana dr Petera Javorika w pełni spełniają wymagania art. 16 Ustawy z dnia 14.03.2003 (z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytułach oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki, stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki.

Prof. Grzegorz Niwiński

ASP w Warszawie

